

WYROK Z DNIA 12 CZERWCA 2012 R.

IV KO 10/12

Art. 540 § 3 k.p.k. odnosi się nie tylko do oskarżonego, ale także do byłego oskarżonego, mającego następnie status wnioskodawcy w ramach postępowania o odszkodowanie (zadośćuczynienie) z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania.

Przewodniczący: Sędzia SN D. Rysińska.

Sędziowie: SN K. Klugiewicz, SA (del. do SN) D. Kala (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy w sprawie Adama W. o zadośćuczynienie i odszkodowanie z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania, po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 12 czerwca 2012 r. wniosku o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w R. z dnia 5 października 2006 r., utrzymującym w mocy wyrok Sądu Okręgowego w T. z dnia 30 czerwca 2006 r., oraz postępowania kasacyjnego zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2007 r.,

1. w z n o w i ł postępowanie zakończone wyrokiem Sądu Apelacyjnego w R. z dnia 5 października 2006 r.,
2. u c h y l i ł wyrok Sądu Apelacyjnego w R. z dnia 5 października 2006 r., oraz utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Okręgowego w T. z dnia 30 czerwca 2006 r. i p r z e k a z a ł sprawę Sądowi Okręgowemu w T. do ponownego rozpoznania,
3. w pozostałej części wniosek p o z o s t a w i ł bez rozpoznania (...).

UZASADNIENIE

Adam W. domagał się zasądzenia od Skarbu Państwa kwoty 650 000 zł, w tym 150 000 zł tytułem odszkodowania i 500 000 zł tytułem zadośćuczynienia, w związku z jego niewątpliwie niesłusznym tymczasowym aresztowaniem w okresie od dnia 20 września 1994 r. do dnia 11 stycznia 1995 r. w sprawie o przestępstwo z art. 253 § 1 k.k. i in. Wniosek o odszkodowanie i zadośćuczynienie wpłynął do sądu dnia 31 stycznia 2002 r.

Sąd Okręgowy w T. wyrokiem z dnia 30 czerwca 2006 r. oddalił powyższy wniosek wskazując w uzasadnieniu swego orzeczenia, iż tymczasowe aresztowanie Adama W. było niewątpliwie niesłuszne w rozumieniu art. 552 § 4 k.p.k., wobec sposobu zakończenia postępowania karnego prowadzonego co do tej osoby. Postępowanie to zakończyło się bowiem w odniesieniu do czynów z art. 253 § 1 k.k. i z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 253 § 1 k.k. prawomocnym umorzeniem postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. (brak znamion czynu zabronionego), zaś w odniesieniu do czynów z art. 18 § 2 k.k. w zw. z art. 233 § 1 k.k. prawomocnym umorzeniem postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. (przedawnienie karalności). Jednocześnie Sąd Okręgowy w T. stwierdził, iż skoro okres tymczasowego aresztowania Adama W. w sprawie (...) został w całości zaliczony na poczet kary grzywny prawomocnie orzeczonej przez Sąd Rejonowy w T., za przypisane Adamowi W. przestępstwo z art. 270 § 1 k.k., to nie ma podstaw do zasądzenia na jego rzecz odszkodowania oraz zadośćuczynienia. Odwołując się w szczególności do odnoszących się do tej kwestii judykatów Sądu Najwyższego oraz Sądów Apelacyjnych, Sąd Okręgowy w T. uznał, że okres tymczasowego aresztowania został wnioskodawcy „w pełni

zrekompensowany przez zaliczenie na poczet kary grzywny orzeczonej przez Sąd Rejonowy w T. w sprawie (...).

W apelacji od tego wyroku wnioskodawca, podnosząc w szczególności obrazę art. 552 § 3 k.p.k. w zw. z art. 417 k.p.k. i art. 63 k.k. kwestionował stanowisko Sądu Okręgowego w T., jakoby zaliczenie okresu tymczasowego aresztowania na poczet kary wyłączało zasądzenie odszkodowania i zadośćuczynienia z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania.

Sąd Apelacyjny w R. wyrokiem z dnia 5 października 2006 r. utrzymał w mocy zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego, w pełni podzielając w części motywacyjnej swego orzeczenia, stanowisko Sądu *a quo*, iż odszkodowanie (zadośćuczynienie) z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania nie przysługuje w sytuacji, „gdy tymczasowe aresztowanie zostało zrekompensowane przez jego zaliczenie na poczet kary wymierzonej w tej lub w innej sprawie (...)”.

Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 15 listopada 2007 r. oddalił kasację wniesioną przez pełnomocnika Adama W., od wyroku Sądu Apelacyjnego w R. z dnia 5 października 2006 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w T. z dnia 30 czerwca 2006 r. W kasacji tej podnoszono rażące naruszenia: art. 2 i art. 41 pkt 5 Konstytucji; art. 2 § 1 pkt 3, art. 2 § 2, art. 417 i art. 558 k.p.k.; art. 5 pkt 5 i art. 7 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności; art. 47 pkt 2 i art. 54 Karty Praw Podstawowych; art. 8 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka; art. 14 pkt 6 i 15 pkt 1 Międzynarodowego Paku Praw Obywatelskich i Politycznych.

Nadmienić trzeba, że Sąd Najwyższy rozpoznający tę kasację, wobec wątpliwości powziętych w związku ze sformułowanymi w kasacji zarzutami, zwrócił się do powiększonego składu tego Sądu z pytaniem prawnym: „czy w wypadku zaliczenia – na podstawie art. 417 k.p.k. i zgodnie z regułami

określonymi w art. 63 k.k. – na poczet orzeczonej kary grzywny okresu tymczasowego aresztowania odbytego w innej sprawie, roszczenie o zasądzenie odszkodowania i zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie uznać należy za zrekompensowane – czy też, uwzględniając przepisy art. 553 k.p.k. (*a contrario*) oraz zasady orzekania odszkodowania w wysokości odzwierciedlającej zarówno realnie poniesioną stratę i utraconą korzyść, jak i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę (art. 552 § 1 i § 4 k.p.k.), a także art. 417¹ § 2 k.c., roszczenie takie przysługuje w zakresie, w którym wysokość kwoty należnego odszkodowania i zadośćuczynienia przewyższałaby kwotę orzeczonej kary grzywny?". Postanowieniem wydanym dnia 20 września 2007 r., I KZP 28/07, OSNKW 2007, z. 10, poz. 70, skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego odmówił podjęcia uchwały. Jednocześnie w podsumowaniu swych rozważań, w tezie wydanego postanowienia wskazał, iż: „zaliczenie, według reguł wynikających z art. 417 k.p.k. i art. 63 k.k., okresu tymczasowego aresztowania na poczet kar orzeczonych wobec skazanego w tej samej lub w innej sprawie wyklucza późniejsze skuteczne wystąpienie z roszczeniem o odszkodowanie lub zadośćuczynienie na podstawie przepisów Rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego, za ten sam okres, jak również wcześniejsze uzyskanie odszkodowania lub zadośćuczynienia w tym trybie wyklucza zaliczenie tego okresu tymczasowego aresztowania na poczet takich kar”.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 15 listopada 2007 r., IV KK 82/07, Lex nr 450805, oddalającego kasację nadmienił, że nie będąc formalnie związany stanowiskiem Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2007 r., stanowisko to akceptuje.

W osobiście złożonym wniosku o wznowienie postępowania Adam W. – mający status adwokata – domagał się wznowienia postępowania „z mojego wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie zakończone

wyrokiem SN Izba Karna, IV K 82/07, uchylenie tego wyroku, postanowienia SN z dnia 20 września 2007 r., I KZP 28/07, wyroku Sądu Apelacyjnego w R., wyroku Sądu Okręgowego w T. – przekazanie sprawy do rozpoznania w Sądzie Okręgowym, do którego jest komunikacja kolejowa (ze względu na orzeczoną w stosunku do Adama W. niepełnosprawnością (...) na stałe – ksero w zał.)”. Ponadto – na wypadek wznowienia postępowania – Adam W. domagał się zwrotu uiszczonych opłat. Jako podstawę prawną wniosku o wznowienie postępowania jego autor wskazał art. 540 § 3 k.p.k.

W uzasadnieniu wniosku Adam W. wywodził, że Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu, na skutek jego skargi nr 33475/08 przeciwko Polsce, wydał prawomocny wyrok, w którym stwierdził naruszenie przez sądy krajowe, rozpatrujące wniosek o odszkodowanie i zadośćuczynienie z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania, art. 5 ust. 5 europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (dalej powoływana jako EKPCz). W tej sytuacji – w ocenie autora wniosku – konieczne jest wznowienie postępowania w zakresie przez niego wskazanym. Do wniosku załączono powyższy wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej powoływany jako ETPCz) wraz z uzasadnieniem w wersji oryginalnej oraz w tłumaczeniu oraz informację co do prawomocności tego wyroku.

Sąd Najwyższy odwołując się w dalszym toku wyводу do treści powyższego wyroku ETPCz oraz jego uzasadnienia bazował będzie na tłumaczeniu tego dokumentu na język polski znajdującym się na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości: <http://bip.ms.gov.pl/pl/prawa-czlowieka/europejski-trybunal-prawczlowieka/orzecznictwo-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka/orzeczenia-w-sprawach-dotyczacych-polski/rok-2011>.

Prokurator Prokuratury Generalnej w odpowiedzi na wniosek o wznowienie postępowania domagał się pozostawienia go bez rozpoznania, skoro „orzeczenie oddalające skargę kasacyjną nie jest rozstrzygnięciem kończącym postępowanie w rozumieniu art. 544 § 2 k.p.k. w zw. z art. 540 § 3 k.p.k., a zatem nie może być przedmiotem postępowania wznowieniowego”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek Adama W. okazał się zasadny w części dotyczącej żądania wznowienia postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w R. z dnia 5 października 2006 r., utrzymującym w mocy wyrok Sądu Okręgowego w T. z dnia 30 czerwca 2006 r. W pozostałej części tj. odnoszącej się do żądania wznowienia postępowania przeprowadzonego przed Sądem Najwyższym, wywołanego wniesioną skargą kasacyjną, wniosek ten należało pozostawić bez rozpoznania.

Przechodząc do wyjaśnienia przyczyn wydania powyższego rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku o wznowienie postępowania należy nadmienić, że z *petitum* wniosku (uwzględniając wskazania art. 118 § 1 i 2 k.p.k.) wynika, że wolą jego autora jest wznowienie w całości postępowania zainicjowanego przez niego skierowanym do Sądu Okręgowego żądaniem zasądzenia odszkodowania i zadośćuczynienia z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania. Ta konstatacja ma swoje zakotwiczenie w zawartym w tym wniosku sformułowaniu „wnoszę o wznowienie postępowania z mojego wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie zakończone wyrokiem”, jak też w żądaniu uchylenia m.in. „wyroku Sądu Apelacyjnego w R., wyroku Sądu Okręgowego w T. – przekazanie sprawy do rozpoznania w Sądzie Okręgowym (...)”. Już powyższa okoliczność uniemożliwia, jak tego żąda Prokurator Prokuratury Generalnej pozostawienie wniosku w całości bez rozpoznania. Wniosek ten może być pozostawiony bez rozpoznania jedynie w części dotyczącej

żądania wznowienia także postępowania kasacyjnego prowadzonego przed Sądem Najwyższym, o czym szerzej w dalszych wywodach niniejszego uzasadnienia. Natomiast wniosek ten musiał być rozpoznany merytorycznie w części dotyczącej postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w R. z dnia 5 października 2006 r., utrzymującym w mocy wyrok Sądu Okręgowego w T. z dnia 30 czerwca 2006 r.

Rozwijając ten ostatni wątek należy stwierdzić, że postępowanie wznowia się na korzyść oskarżonego, gdy potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską (art. 540 § 3 k.p.k.). Mamy tutaj do czynienia z podstawą wznowienia *propter decreta*. Uwzględniając istotę skargi wznowieniowej, treść art. 540 § 1 *in principio* k.p.k. oraz usytuowanie systemowe art. 540 § 3 k.p.k., nie powinno budzić wątpliwości, że art. 540 § 3 k.p.k., podobnie jak art. 540 § 1 k.p.k., odnosi się do sytuacji wznowienia postępowania sądowego zakończonego prawomocnym orzeczeniem (zob. też postanowienie SN z dnia 27 sierpnia 2008 r., IV KZ 59/08, R-OSNKW 2008, poz. 1815).

Sąd Najwyższy rozpoznający tę sprawę ma świadomość, że instytucja wznowienia postępowania musi być, w szczególności w zakresie podstaw jej stosowania, traktowana jako wyjątkowa, uwzględniając domniemanie prawidłowości rozstrzygnięć zawartych w prawomocnym orzeczeniu (*res iudicata pro veritate habetur*). Tak więc regulacje odnoszące się do tej instytucji prawnej co do zasady nie powinny być wykładane rozszerzająco. Uwaga ta ma istotne znaczenie ze względu na fakt, iż art. 540 § 3 k.p.k. stanowi o wznowieniu postępowania „na korzyść oskarżonego”, zaś Adam W. w postępowaniu wywołanym wnioskiem o odszkodowanie i zadośćuczynienie z pewnością statusu oskarżonego nie miał. Problem nabiera ostrości jeśli zważyć na to, iż w art. 540 § 2 k.p.k., sąsiadującym z art. 540 § 3 k.p.k., ustawodawca używa szerszego zwrotu „na korzyść

strony”. Pojawia się więc pytanie, czy wobec wyjątkowego charakteru instytucji wznowienia postępowania oraz w świetle – wynikającego z założenia racjonalności prawodawcy – zakazu dokonywania wykładni synonimicznej, nie należy treści art. 540 § 3 k.p.k. interpretować literalnie? Na tak postawione pytanie trzeba udzielić odpowiedzi przeczącej. Opowiedzieć się należy za stanowiskiem, iż treść art. 540 § 3 k.p.k. musi być interpretowana funkcjonalnie. Tylko takie podejście do tego zagadnienia pozwoli na zdekodowanie zawartości art. 540 § 3 k.p.k. w sposób zgodny z założeniem prawodawcy. Założenie to odtworzyć można w szczególności w oparciu o treść uzasadnienia do Projektu obowiązującego kodeksu postępowania karnego. Jak czytamy w tym uzasadnieniu (Nowe kodeksy karne z 1997 r. z uzasadnieniami, Warszawa 1997, s. 442), „wprowadzenie do k.p.k. art. 540 § 3 uwzględnia zobowiązania wynikające z ratyfikowanych przez Polskę umów międzynarodowych”. Wynikający zaś z art. 46 EKPCz, obowiązek stron Konwencji przestrzegania prawomocnego wyroku Trybunału, musi być rozumiany właśnie w ten sposób, że wyrok ten stanowić powinien samoistną podstawę do wznowienia sądowego postępowania krajowego zakończonego prawomocnym orzeczeniem, zaś sąd rozpoznający sprawę w wyniku takiego wznowienia związany będzie treścią przedmiotowego wyroku ETPCz (zob. też M. A. Nowicki: Wokół Konwencji Europejskiej, Kraków 2006, s. 64 i n.; S. Zabłocki: Wznowienie postępowania w świetle przepisów nowego Kodeksu postępowania karnego [w:] Nowa Kodyfikacja Karna. Krótkie komentarze. Kodeks postępowania karnego, Warszawa 1998, z. 16, s. 209; A. Bojańczyk: Podważenie prawomocnego wyroku sądu karnego przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w Stasburgu. Próba zarysu zagadnienia – cz. II, Pal. 2001, nr 7-8, s. 133). Podkreślenia przy tym wymaga to, że art. 46 EKPCz nie zawiera ograniczeń podmiotowych. Tak więc regulacja art. 540 § 3 k.p.k. odnosić się powinna również do

takiego uczestnika procesu, który jest byłym oskarżonym, a następnie uzyskał status wnioskodawcy w związku z roszczeniami dochodzonymi od Skarbu Państwa z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania. Inne, literalne podejście do zagadnienia, uwzględniając fakt nieuzyskania przez wnioskodawcę Adama W. żądanego przez niego w ramach skargi do ETPCz pieniężnego zadośćuczynienia, uczyniłoby wyrok ETPCz w istocie „martwym”. Tak więc nie zostałby zrealizowany wymóg jego przestrzegania o jakim stanowi art. 46 EKPCz.

Powyższa interpretacja funkcjonalna art. 540 § 3 k.p.k. doznaje wsparcia systemowego zewnętrznego (konstytucyjnego i konwencyjnego) oraz ma uzasadnienie logiczne. Gdyby na gruncie art. 540 § 3 k.p.k. wznowienia postępowania mógł domagać się jedynie oskarżony, a pozbawiony tego prawa byłby były oskarżony (wnioskodawca), doszłoby do naruszenia zasady równości, o jakiej stanowi art. 32 ust. 1 Konstytucji oraz zostałoby ograniczone prawo obywatela do sądu wyrażone w art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji. Oskarżony, który uzyskał korzystne rozstrzygnięcie przed ETPCz miałby tytuł do domagania się wznowienia postępowania na podstawie art. 540 § 3 k.p.k., zaś wnioskodawca (były oskarżony), który uzyskał korzystne rozstrzygnięcie przed ETPCz, dochodzący uprzednio bezskutecznie swych roszczeń w trybie przepisów rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego, już takiego uprawnienia do wznowienia postępowania by nie miał. Taka wykładania art. 540 § 3 k.p.k. naruszałaby wynikający m. in. z art. 8 ust. 1 Konstytucji nakaz interpretacji przepisów prawa zgodnie z zasadami konstytucyjnymi (zob. też L. Morawski: Wykładnia w orzecznictwie sądów. Komentarz, Toruń 2002, s. 168 i n.).

Wprowadzenie podstawy wznowieniowej z art. 540 § 3 k.p.k. wiąże się z możliwością występowania przez obywateli polskich do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu ze skargami w związku z

naruszeniami przepisów EKPCz (zob. T. Grzegorzczak: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Kraków 2003, s. 1346). Skoro więc – zgodnie z art. 34 EKPCz – stosowną skargę do ETPCz wnieść może „każda osoba (...), która uważa, że stała się ofiarą naruszenia (...) praw zawartych w Konwencji (...)”, to byłoby nielogiczne i systemowo niespójne (*vide* art. 9 Konstytucji), aby w sytuacji uzyskania przez danego uczestnika korzystnego rozstrzygnięcia na forum ETPCz, nie mógł on domagać się wznowienia postępowania jedynie z tego powodu, że nie ma statusu oskarżonego, lecz jest byłym oskarżonym, obecnie dochodzącym roszczeń z tytułu jego niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania. Nie sposób zapominać o tym, że uzyskanie statusu wnioskodawcy, w ramach uregulowanego w rozdziale 58 k.p.k. postępowania o odszkodowanie (zadośćuczynienie) za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie, nie jest możliwe bez uprzedniego posiadania statusu oskarżonego (art. 249 § 2 k.p.k.). Tak więc każdy wnioskodawca domagający się odszkodowania (zadośćuczynienia) z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania to był oskarżony (podejrzany).

Wszystkie powyższe racje prowadzą do wniosku, że treść art. 540 § 3 k.p.k. odnosi się nie tylko do oskarżonego, ale także do byłego oskarżonego, mającego następnie status wnioskodawcy w ramach postępowania o odszkodowanie (zadośćuczynienie) z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania. Zastosowane wyżej dyrektywy wykładni systemowej zewnętrznej i funkcjonalnej oraz argumenty logiczne pozwoliły na zmodyfikowanie językowego sensu przepisu art. 540 § 3 k.p.k. w sposób pozwalający na uczynienie go akceptowalnym systemowo i aksjologicznie (szerzej L. Morawski: Zasady wykładni prawa, Toruń 2010, s. 76). Jednocześnie odkodowany w powyższy sposób zakres podmiotowy regulacji art. 540 § 3 k.p.k. nie narusza wspomnianego wyżej zakazu

wykładni synonimicznej, gdyż wskazany zakres jest zdecydowanie węższy niż ten o jakim stanowi 540 § 2 k.p.k. traktujący generalnie o „stronie”.

Po przesądzeniu powyższych kwestii należy nadmienić, że prawomocnie zakończono postępowanie w jego głównym przedmiocie wyrokiem Sądu Apelacyjnego w R. z dnia 5 października 2006 r., którym utrzymano w mocy wyrok Sądu Okręgowego w T. z dnia 30 czerwca 2006 r. Tak więc jedynie w tej części wniosek o wznowienie postępowania złożony przez Adama W. był prawnie dopuszczalny w świetle art. 540 § 3 k.p.k. Dalej trzeba wskazać, że zgodnie z art. 19 EKPCz, Europejski Trybunał Praw Człowieka jest organem międzynarodowym, działającym na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Polskę. Trybunał ten ustanowiony został po to, aby zapewnić przestrzeganie zobowiązań wynikających dla stron EKPCz z samej Konwencji i jej protokołów dodatkowych. W wyroku tego Trybunału z dnia 10 maja 2011 r. (nr skargi 33475/08), który to wyrok uprawomocnił się 28 listopada 2011 r., stwierdzono, że sądy krajowe orzekające co do wniosku Adama W. o odszkodowanie i zadośćuczynienie, dopuściły się naruszenia art. 5 ust. 5 EKPCz. Ten ostatni przepis stanowi, że „każdy, kto został pokrzywdzony przez niezgodne z treścią tego artykułu zatrzymanie lub aresztowanie ma prawo do odszkodowania”. Przepis ten formułuje zarówno prawo do odszkodowania za szkodę materialną (odszkodowanie *sensu stricto*), jak i moralną. W tym ostatnim wypadku strona może domagać się zadośćuczynienia (por. A. Nowicki: Komentarz do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, Lex 2010, teza 5.10). Skoro więc ETPCz w prawomocnym wyroku stwierdził naruszenie przez sądy krajowe art. 5 ust. 5 EKPCz, to spełniony został warunek wznowienia postępowania o jakim stanowi art. 540 § 3 k.p.k. (por. wyrok Sądu Najwyższego z 28 kwietnia 2010 r., II KO 64/09, LEX nr 583795).

Jak wynika z uzasadnienia wyroku ETPCz z dnia 10 maja 2011 r. (tezy 32 i 33), „sądy krajowe nigdy nie badały, czy skarżący faktycznie poniósł jakąkolwiek szkodę o charakterze pieniężnym lub niepieniężnym. Nie badano kwestii, czy zaliczenie okresu tymczasowego aresztowania skarżącego na poczet kary grzywny w wysokości 580 EUR stanowiło sprawiedliwe zadośćuczynienie za jakąkolwiek szkodę o charakterze pieniężnym lub niepieniężnym poniesioną przez skarżącego (...); Trybunał nie jest w stanie stwierdzić, czy sąd – zaliczając okres tymczasowego aresztowania na poczet grzywny lub innej kary – w jakikolwiek sposób badał też kwestię szkody poniesionej przez skarżącego w wyniku tymczasowego aresztowania oraz jego proporcjonalności w stosunku do kary, na poczet której jest zaliczane. Trybunał zauważa jednak, że zgodnie z praktyką krajową, tego rodzaju zaliczanie ma wyraźnie charakter niepieniężny, tym bardziej w sytuacji, gdzie okres tymczasowego aresztowania zaliczany jest na poczet kary pozbawienia lub ograniczenia wolności. Ponadto, sąd zalicza okres pozbawienia wolności bez dokonywania oceny legalności tymczasowego aresztowania. Dlatego też Trybunał uznaje, że automatyczne zaliczenie całego okresu tymczasowego aresztowania skarżącego na poczet innej kary nałożonej na niego za niezwiązane z przedmiotowym przestępstwo – nie może zostać uznane za zgodne z podlegającym wykonaniu prawem określonym w artykule 5 ust. 5 Konwencji (...); w konsekwencji doszło do naruszenie artykułu 5 ust. 5 Konwencji”.

Reasumując powyższy wywód ETPCz trzeba nadmienić, że zgodnie ze stanowiskiem Trybunału, zaliczenie okresu tymczasowego aresztowania Adama W. na poczet orzeczonej kary grzywny w innej sprawie nie zamykało – wbrew stanowisku Sądu Okręgowego w T. podzielonym przez Sąd Apelacyjny w R. – problemu zasadności dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego

aresztowania, a w każdym razie nie czyniło roszczeń wnioskodawcy w tym zakresie bezprzedmiotowymi.

Mając na uwadze stwierdzone przez ETPCz naruszenie art. 5 ust. 5 EKPCz oraz przyczyny tego naruszenia, konieczne stało się rozstrzygnięcie jak w pkt. 1 i 2 niniejszego wyroku (art. 547 § 2 k.p.k.). Niewątpliwie przy tym wznowienie postępowania nastąpiło tutaj na korzyść wnioskodawcy, skoro w dotychczasowym postępowaniu jego wniosek o odszkodowanie i zadośćuczynienie został w całości oddalony, zaś w dalszym toku postępowania konieczne będzie ponowne jego zbadanie, przy uwzględnieniu wskazań wynikających z powołanego wyżej wyroku ETPCz i uzasadnienia tego wyroku. Sąd Okręgowy zobowiązany będzie w szczególności ocenić, czy Adam W. w wyniku tymczasowego aresztowania poniósł szkodę lub doznał krzywdy, a jeśli tak, jaki był zakres szkody lub krzywdy. Ponadto niezbędne będzie ustalenie, czy zaliczenie okresu jego tymczasowego aresztowania w całości na poczet kary grzywny orzeczonej w innej sprawie było, jak to ujmuje ETPCz „proporcjonalne oraz stanowiło sprawiedliwe zadośćuczynienie za szkodę o charakterze pieniężnym lub niepieniężnym poniesioną przez skarżącego”.

Przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w T. stanowi konsekwencję faktu, iż sąd ten – na mocy postanowienia SN dnia z 28 listopada 2002 r., wydanego w trybie art. 37 k.p.k., uznany został za właściwy do rozpoznania wniosku Adama W. o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie. Sąd Okręgowy w T. wyrokował merytorycznie w tej sprawie i to jego wyrok został utrzymany w mocy przez Sąd Apelacyjny w R. Tak więc to Sąd Okręgowy w T. ponownie musi rozpoznać tę sprawę, skoro nie zdezaktualizowały się argumenty Sądu Najwyższego przywołane w uzasadnieniu postanowienia z 28 listopada 2002 r., wskazujące na

konieczność przekazania sprawy, która pierwotnie wpłynęła do Sądu Okręgowego w K., z tego Sądu, do Sądu Okręgowego w T.

W świetle wyводу zaprezentowanego w poprzednim akapicie nie było racji do uwzględnienia wniosku Adama W. „o przekazanie sprawy do rozpoznania w Sądzie Okręgowym, do którego jest komunikacja kolejowa”.

Przechodząc do wyjaśnienia przyczyn rozstrzygnięcia zawartego w pkt. 3 wyroku trzeba stwierdzić, że w judykaturze zgodnie wskazuje się, iż nie jest orzeczeniem prawomocnie kończącym postępowanie sądowe postanowienie Sądu Najwyższego oddalające kasację (tak postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 25 listopada 2010 r., V KO 87/10, R-OSNKW 2010, poz. 2369; 27 czerwca 2001 r., III KO 115/00, OSNKW 2001, z. 9-10, poz. 83; 12 kwietnia 2001 r., III KO 53/99, OSNKW 2001, z. 7-8, poz. 67). To stanowisko judykatury nie może dziwić, skoro oddalając kasację Sąd Najwyższy orzeka jedynie o niezasadności tej nadzwyczajnej skargi, wniesionej od prawomocnego wyroku i w żaden sposób nie ingeruje w prawomocność tego wyroku. Z tego rodzaju orzeczeniem mieliśmy do czynienia w przypadku postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2007 r. (IV KK 82/07) oddalającego kasację. Całkowicie wadliwie wnioskodawca przy tym twierdził, że powyższe orzeczenie miało status wyroku. Tym bardziej nie jest orzeczeniem sądowym kończącym prawomocnie postępowanie takie postanowienie Sądu Najwyższego, którym odmówiono podjęcia uchwały co do przedstawionego zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy. Tak więc wniosek o wznowienie postępowania w części w jakiej odnosił się do postanowień Sądu Najwyższego IV KK 82/07 i I KZP 28/07 należało pozostawić bez rozpoznania (art. 547 § 1 k.p.k.).